

T.C.
TARIM ve KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI

**Tarımsal Destekler
ve
Tohumculuktaki Gelişmeler**

12 Mart 2011, ANTALYA

Türkiye'de tarım sektörü

Temel Göstergeler	2002		%	2009		%
	Türkiye	Tarım		Türkiye	Tarım	
Nüfus (milyon)	69.6	23.7	34	72.5	17.7	24.4
İstihdam (milyon)	21.6	7.6	35.2	21.6	6.1	28.2
GSMH (milyar \$)	181.6	23.7	12	618.0	56*	8.5
Kişi başı gelir (\$)	2.609	1.000	35	10.300	2.870	34.4
İhracat (milyar \$)	36.0	4.052	11.2	102.130	11.2	11.3

* 2010 yılı

Temel Göstergeler

- **Tarım Alanı : 24,5 milyon ha**
- **Çayır-Mera : 12.4 milyon ha**
- **Sulanan Alan : 5.2 milyon ha**

- **Türkiye dünyada ekonomik büyüklükte 17.,**
- **Tarımda ise 8. büyük ülke**
- **Son 6 yılın 5'inde + büyüme**
- **100 milyon insanı besliyor**

TARIMSAL DESTEKLER (2002 – 2011)

- 2002 yılında **1,8 Milyar TL**
- 2010 yılında **5,7 Milyar TL**
- **2011 yılında 6.7 Milyar TL**

- 9 yılda **3.7 Kat** **ARTIŞ...**

Destekleme Konuları

- 1. Alan bazlı** : Mazot, Gübre, O.T, İTU, T. Analizi, ÇATAK S. Tohum, A. Ürün, T. Edici Ödeme,
- 2. Fark ödemeleri** : YTB, Hububat, Baklagil
- 3. Hayvancılık** : BB, KB, S.ürünleri, Süt, Arı, İ. böceği, Y.bitkileri
- 4. Kırsal Kalkınma** : İşleme, paketleme, depolama, sera, b. sulama, alet – ekipman ve İPARD
- 5. Tarım sigortası** : *Bitkisel ürünler, sera, süt ve besi sığırı, su ürünleri,*
- 6. Diğer Destekler** : *AR-GE, Kooperatif*
- 7. Faiz İndirimli Kredi:** *ZBGM, TKKMB, % 50 – 100*

1- Alan Bazlı Destekler (Milyon TL)

Yıllar	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mazot	311	324	407	-	479	473	470	554
Gübre	-	-	271	-	343	342	595	702
S.Toh. Kull.	-	-	16.4	25	40	27	47	46*
S. Fidan kull.			1.2	77	79	17	28	30*
S.Toh. ürt	-	-	-	-	-	11	17	-
Patates siğ	-	-	3	14	23	17.3	7.2	11.2
Sigorta				2	32	48	61	70
Org. tarım	-	-	-	0.13	0.35	0.65	6.85	26
T. analizi	-	-	-	0.6	3	1.4	1.53	80
Fındık							637	746
Tütün							4.35	8.40
Çatak							4.94	8.40

Mazot ve gübre maliyetinin **% 15 – 18'i** karşılanmaktadır.

Sertifikalı tohum ve fidan maliyetinin **% 15 – 20'i** karşılanmaktadır.

2. Havza bazlı fark ödemeleri (prim) Desteklenen ürünler

- 1993 Pamuk,
- 1998 Z.yağı, Ayçiçeği, Soya, Kanola,
- 2004 Mısır, Çay
- 2005 Buğday, Arpa, Çavdar, Çeltik, Yulaf,
- 2006 Aspir
- 2008 K. Fasulye, Nohut, Mercimek
- 2010 Triticale olmak üzere

17 ÜRÜN destekleme kapsamına alındı

Bitkisel Üretim Birim Destekleri

Mazot	2,5 - 6,0 TL/DA
Gübre	3,5 - 6,0 TL/DA
Toprak analizi	2,5 TL/DA
Pirim (17 ürün)	4 - 50 krş/kg
Kırsal kalkınma	% 50 hibe (işleme, paketlenme, depolama, sera, sulama, alet - ekipman)
Kooperatif	%3 faizli 7 yıl geri ödemeli
Faiz ind. kredi	% 50 - 100 indirim (İTU, Organik tarım, Tohum, fidan, fide üretim/ kullanım, sulama, Mkn., örtüaltı, diğer)
Tarım sigortası	% 50 hibe

Yıllara göre toplam prim miktarı *(milyon TL)*

Konular	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Yağlı tohumlar	186	310	652	930	1.256	867	871	930
Hububat baklagil	-	-	209	278	437	832	1.048	1.016 *
Çay	-	40	69	82	88	102	112	126
Toplam	186	350	930	1.290	1.782	1.646	2.032	2.072

Fark ödemesi desteklerinde Son 9 yılda 11 kat artış
*Devam ediyor

b. Yıllara göre hububat prim miktarı (ton/TL)

Ürünler	2005	2006	2007	2008	2009
Buğday	30	35	45	50	50
Arpa, yulaf, çavdar, tritikale	25	30	35	40	40
Çeltik	30	60	90	100	100

3. Hayvancılık Destekleri (Bin TL)

Konular	2002	2009	2010
Hayvancılık	83	896	1.192

Hayvancılık desteklerinin toplam destek bütçesindeki oranı 2002 yılında % 4,6 iken, 2010 yılında % 22,3 e yükseldi

Hayvansal üretim destekleri -1

1. Hayvancılık Destekleri (tamamı hibe)

- Hayvan başı 15-300 TL
- Yem bitkileri 55-130 TL/DA
- Süt 6-15 Krş/Kg
- Et 1,5 TL/Kg (TARET)
- Arıcılık 6 TL/Kovan
- Su ürünleri 6 - 85 krş/kg
- Büyük baş 225 – 275 TL
- Küçük baş 15 TL
- Buzağı 75 TL

Hayvansal üretim destekleri - 2

2. Kırsal Kalkınma Yatırımları

% 50 hibe (işleme, paketlenme, depolama, Alet- ekipman)

3. Kooperatif Destekleri

%3 faizli 7 yıl geri ödemeli

4. Düşük Faizli Kredi

% 100 indirim, işletme, yatırım

Destekleme Şartları

■ Büyükbaş

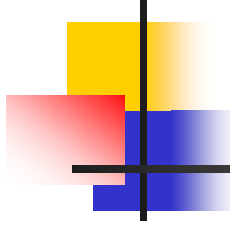
- En az 5 sađmal hayvan
- Kayıt
- Suni tohumlama ve ařılama

Küçükbaş

- Kayıt
- En az 25 baş koyun veya keçi

TOPLAM 17 değişik kalemdede destek verilmektedir.

ÖRNEK DESTEKLEME ÖDEMESİ

BUĞDAY	
Destekler (2011)	Miktar (TL/da)
Mazot	3,75
Gübre	4,75
Tohum	6
Toprak Analizi	2,5
Prim(verim x prim = 285 kg x 5 krş)	14,25
Toplam Destek Tutarı(1 Da)	31,25

Süt Sığırı Yetiştiriciliği Destekleri(2011)	
Anaç Sığır	225 TL/baş
Soykütüğü İlave	50 TL/baş
Buzağı	75 TL/baş
Çiğ Süt (0,06 krş x2800 lt / laktasyon)	168 TL
Brucellosiz Aşısı (yetiştiriciye)	15 TL/baş
1 hayvan için 2 da yem bitkisi (Silajlık mısır)	110 TL/baş
Hastalıktan Ari İşletme (anaç sığır desteği ödenmez.)	300 TL/baş
Toplam	643-718 TL/baş

Damızlık Koyun Yetiştiriciliği Destekleri(2011)	
Damızlık Koyun	15,00 TL/baş
Çiğ Süt (0,15 TL x 75 lt / laktasyon)	11,25 TL
Brucellosiz Aşısı (yetiştiriciye)	4,00 TL/baş
Toplam	30,25 TL/baş

GAP Hayvancılık Destekleri

- Uygulama yapılan il sayısı: 25 (GAP 9 il , DAP-16 il)
- yatırıma alınan proje sayısı: 269 ,
- Talep edilen hayvan sayısı: 32.723 baş,
- Toplam bütçesi: 80,5 Milyon TL ,
hak edişler devam etmektedir

* Proje 2012 sonuna kadar devam edecek, 2011 Yılı Haziran sonuna kadar Kalan Ödenek harcanmış olacaktır.

GAP Hayvancılık Destekleri

Müracaat Şartları

- 50 – 300 baş hayvan
- Ahır'a % 30,
- Hayvana ve Makineye % 40, hibe desteği
- Ödeme yatırım tamamlandıktan sonra
- Yatırımı ipotek göstermemek şartıyla kredi ve vergi teşvikleri alınabilir
- Proje hazırlanması *(Yatırım kapsamına alındıktan sonra)*

Müracaat Tarım İl Müdürlükleri

4. KIRSAL KALKINMA YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ

Kırsal kalkınma hibe destekleri

- **Ekonomik yatırımlar**

İşleme, paketlenme, depolama, alternatif enerjili sera, soğuk hava, basınçlı sulama vb,

- **Makine – ekipman,**

33 değişik makine ekipman

a. Ekonomik yatırımlar

Destek miktarı (2006 – 2010)

- 3005 projeye 533.324.40 TL destek verildi
- 29 binden fazla kişiye istihdam sağlandı
- **Şirket, Birlik**
Proje üst sınırı 500 bin TL, hibe 250 bin TL
- **Bireysel**
Proje üst sınırı 250 bin TL, hibe 125 bin TL

b. MAKİNE EKİPMAN DESTEKLERİ

2007-2010 yılları, 78.122 projeye 349 milyon TL destek verildi

Şirket, birlik

Proje üst sınırı; 100 bin TL, hibe 50 bin TL

Bireysel

Proje üst sınırı; 50 bin TL, hibe 25 bin TL

Desteklenen makine ekipman çeşidi;

33 adet

C. BASINÇLI SULAMA DESTEK MİKTARI

2007-2010 yılları, 5.315 projeye 136 milyon TL hibe desteği ve 79.123 üreticiye 1.143 milyar TL kredi verildi

Şirket, birlik

Proje üst sınırı; 200 bin TL, hibe 100 bin TL

Bireysel

Proje üst sınırı; 100 bin TL, hibe 50 bin TL

TOPLAM KIRSAL KALKINMA ÖDEMELERİ (Bin TL)
(31.12.2010)

YILLAR	2006	2007	2008	2009	2010	TOPLAM
DESTEK MİK.	7.518	97.368	136.210	309.588	363.492	914.178

5. Tarım sigortası prim desteği

Devlet tarafından %50 prim desteği verilmektedir.

Sigorta kapsamına alınan riskler;

- **Bitkisel ürünler, dolu, yangın, heyelan, fırtına, hortum, deprem, sel ve su baskını** ile açık alanda yetiştirilen meyveler için ilave olarak **don** riskleri,
- **Seralar, dolu, yangın, heyelan, fırtına, hortum, deprem, taşıt çarpması, kar ve dolu ağırlığı ile sel ve su baskını** riskleri,
- **Kümes hayvanları,** ölüm riski,
- **Süt ve erkek besi sığırları,** ölüm riski,
- **Su ürünleri ,** ölüm riski,

İlgili genel ve teknik şartlar, tarife ve talimatlar kapsamında; Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat altına alınmıştır.

Tarım sigortası uygulamaları

01 Haziran 2006 - 31 Aralık 2010

Toplam poliçe sayısı : 1.165.137 Adet

Toplam Sigorta bedeli : 10.7 Milyar TL

Toplam Prim : 472 Milyon TL

Devlet Prim Desteği : 237 Milyon TL

Hasar Tazminatı : 285 Milyon TL ödendi

6. Diğer destekler

■ Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri

Faiz oranı % 3, Vade 7 yıl

1998-2002 yılları : 287 kooperatife 87 Milyon TL kredi

2003-2010 yılları :1800 kooperatife 1.4 Milyar TL kredi

■ Proje Konuları;

- Merkezi sağım üniteli Damızlık Sığır Yetiştiriciliği (30 aileye 10'ar baş)
- Damızlık Sığır Yetiştiriciliği (30-40-50 aileye 4 veya 6 'şar baş)
- Besi sığırcılığı (50 aileye 10'ar baş)
- Damızlık Koyun Yetiş. (50 aileye – 50'şer koyun 2'şer koç)
- Arıcılık (50 aileye 20'şer kovan)
- Seracılık (50 aileye 500'er m2'lik sera).

■ Ar - Ge destekleri

■ Kuraklık Desteği

7. Faiz indirimli krediler (%)

	Konular	Faiz indirim oranı (%)	Kredi miktarı TL
1	Hayvancılık ve sulama	100	1.5 – 7.5 milyon TL
2	Bitkisel üretim	50	1.5 – 7.5 milyon TL
3	Tarımsal mek.	50	500 bin TL
5	DİĞER	50	500 bin TL

AB Kırsal Kalkınma Destekleri (İPARD)

Bütçe : 1.165 milyar euro
•AB katkısı : 884 milyon euro
•TR katkısı : 261 milyon euro
Hibe oranı : % 50 - 65
Uygulama süresi: 2011 - 2016

Başvuru konuları:

Et ve süt, üretim - işleme- pazarlama,
Ahır, gübre çukuru (canlı hayvan alımı yok),
Alet - ekipman
Arıcılık, su ürünleri, Bilgi sistemleri,
Meyve ve sebze, işleme - pazarlama,
Yerel ürünlerin çeşitlendirilmesi
Üretici grupları,
Kırsal turizm,

Aranan şartlar

ÇKS veya Hayvan kayıt sistemine kayıt

Mesleki deneyim veya bünyesinde tarımsal uzman bulundurma,

kırsalda ikamete ilave puan

Tohumculuktaki Gelişmeler

YILLARA GÖRE BAZI TOHURLUKLARIN ÜRETİMİ (ton) ve DEĞİŞİMLER										
TÜRLER	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Değişim (%)
BUĞDAY	80.107	100.101	223.094	176.202	211.848	210.044	158.452	227.852	315.676	294
ARPA	4.376	11.194	19.074	22.307	28.351	20.645	20.180	36.144	34.415	686
ÇELTİK	1.293	1.298	1.221	3.505	3.241	3.645	3.410	5.025	5.520	327
MISIR	15.896	21.399	27.108	30.167	16.107	14.592	34.097	28.921	35.234	122
AYÇİÇEĞİ	4.575	5.267	5.358	6.522	7.670	6.190	8.727	9.298	11.853	159
PAMUK	10.108	10.410	18.386	19.576	18.784	14.141	10.948	10.811	15.678	55

Son yıllarda uygulanan politikalar ile tohumluk üretimi 2002 yılında 145 bin ton iken , 2010 yılında 494 bin tona yükselmiştir. Üretimde %241 artış olmuştur.

- Buğday Tohumluğu Üretimi % 294
- Arpa Tohumluğu Üretimi; % 686
- Çeltik Tohumluğu Üretimi % 327
- Mısır Tohumluğu Üretimi % 122
- Ayçiçeği Tohumluğu Üretimi; %159
- Pamuk Tohumluğu Üretimi % 55 oranında artmıştır.

SERTİFİKALI TOHUM KULLANIM DESTEKLERİ

- Sertifikalı tohum kullanım desteği 2005 yılında başladı.
- Destekleme ödemeleri 2009 yılından itibaren aylık olarak yapılmaktadır.
- 2005 - 2010 yılları arasında 485.220 çiftçimize, 202 milyon TL destek ödendi.
- Sertifikalı tohuma ürünlere göre **3-20 TL/DA** destek
- Tohumluk üretimi **145 bin tondan 494 bin ton'a** yükseldi

Tohumluk üretim desteği

- Yurtiçinde üretilen sertifikalı tohumluk 2008 yılından itibaren desteklenmektedir.
- Bugüne kadar 240 bin ton sertifikalı tohumluk için 28 Milyon TL destek ödenmiştir

S. Tohumluk üretimine ürüne göre 8 krş - 1.5 TL/kg destek verilmektedir

Desteklenen ürünler

Buğday, arpa, yulaf, çavdar, tritikale, çeltik, nohut, k. fasulye, mercimek , patates, yonca, korunga, fiğ, aspir, soya, kanola, susam,, yarfıstığı,

KAMU VE ÖZEL SEKTÖR BUĞDAY TOHUMLUK ÜRETİMİ

BİRİM:TON

YIL		BUĞDAY
2002	KAMU	72.192
	ÖZEL	7.915
	TOPLAM	80.107
	Ö.SEKTÖR %	10
2010	KAMU	163.109
	ÖZEL	152.567
	TOPLAM	315.676
	Ö.SEKTÖR %	48

TOHURLUK İTHALAT - İHRACATTAKİ DEĞİŞİMLER

İthalat

2002 yılı 55.3 milyon \$, 2010 yılı 176.8 milyon \$.

Artış, %220

İhracat

 2002 yılı 17.3 milyon \$, 2010 yılı **94.8** milyon \$.

Artış, % 447

 Mısır, Ayçiçeği ve pamuk tohumluk ihracatı, toplam ihracatın % 75'ni oluşturmaktadır.

 2002-2010 döneminde; **İthalat miktarı %111** artarken, **ihracat % 265** artmıştır

TESCİLLİ ÇEŞİTLERİN DAĞILIMI

	KAMU	ÖZEL	ÜNİVERSİTE	TOPLAM	MİLLİ ÇEŞİT LİSTESİ *
TARLA BİTK.	710	976	85	1.771	1.244
SEBZE	209	3.010	2	3.221	2.189
MEYVE- ASMA	995	36	13	1.044	748
TOPLAM	1.914	4.022	100	6.036	4.181
* ÜRETİLEN ÇEŞİTLERİN LİSTESİ					

Ülkemizde üretilen bitki türlerinden 1914 çeşit kamu, 4022 çeşit özel sektör ve 100 çeşit üniversiteler adına olmak üzere, 6.036 çeşit tescil edilmiştir. Bu çeşitlerden 4181 adeti halen üretimde bulunmaktadır.

BUĞDAYDA TESCİLLİ ÇEŞİTLERİN DAĞILIMI

BİTKİ TÜRÜ	ÖZEL	KAMU	ÜNİVERSİTE	TOPLAM	MİLLİ ÇEŞİT
E.Buğday	23	145	8	176	120
M.Buğday	2	47	7	56	41
TOPLAM	25	192	15	232	161

Üretilen buğday çeşitlerinden 25'i özel sektör, 192'si kamu ve 15'i üniversiteler adına olmak üzere toplam **232 çeşit tescil edilmiştir.**
Bu çeşitlerden **161'i halen üretilmektedir**

TOHUMCULUKTA TEMEL HEDEFLER

- ① Sertifikalı tohumluk ihtiyacının iç üretimle karşılanması,
- ① Özel sektör üretiminin artırılması,
- ① İhracat ve ithalat dengesinin sağlanması,
- ① Uluslararası tohumculuk sektöründe söz sahibi olunması,
- ① Bölge ülkelerinin liderliğini götürebilecek kapasite ve birikime ulaşılması,
- ① Ülkemizin bir üretim üssü haline getirilmesi,

TÜRKİYE TARIMI NEREDEN NEREYE GELDİ

	2002	2009	Değişim
Tarımsal Destek	1,87 Milyar TL	5,73 Milyar TL	3 Kat
Tarımsal Üretim Değeri	23,7 Milyar Dolar	50,8 Milyar Dolar	2.2 Kat
Tarımda Kişi Başına Milli Gelir	1000 Dolar	2870 Dolar	2.9 Kat
Tarım Ürünleri İhracatı	4 Milyar Dolar	11,2 Milyar Dolar	2.8 Kat
İhraç Edilen Tarımsal Ürün ve Ülke Sayısı	1480 Ürün 161 Ülke	1509 Ürün 177 Ülke	
Tarımsal Ekonomik Büyüklük İtibariyle Dünyadaki Yerimiz	11. Sırada	8. Sırada	3 Basamak
Tarımsal Kredi Faiz Oranı	% 59	% 0 – 5	
Tarımsal Kredi Kullanımı	529 Milyon TL	10,3 Milyar TL	19 Kat
Tarımsal Kredi Kullanan Çiftçi Sayısı	550 Bin Adet	1 Milyon 215 Bin Adet	2.2 Kat
Kredi Geri Dönüş Oranı	% 38	% 97,6	

TÜRKİYE TARIMI NEREDEN NEREYE GELDİ

	2002	2009	Değişim
Beyaz Et	726 Bin Ton	1,324 milyon ton	1.8 Kat
Süt	8. 4 milyon ton	12, 5 Milyon ton	1.5 Kat
Yumurta	11 555 Milyar TL	13, 833 Milyar TL	
Desteklenen Tar. Kal. Koop. Sayısı	1999-2002 287 adet	2003-2010 1800 adet	6.3 Kat
Destek Miktarı	87 Milyon TL	1, 551 milyar TL	18 Kat
Arazi Topplulaştırması	Biten	1961-2002 457 Bin Ha.	2003-2010 658 Bin Ha
	Devam Eden	2, 3 Milyon Ha	
Sertifikalı Tohumluk Kullanımı	150 Bin Ton	377 Bin Ton	2.5 Kat
Yerli Hibrit Sebze Toh. Kullanımı	% 10	% 35	3.5 Kat
Su Ürünleri Üretimi (Kültür)	61 Bin Ton	159 Bin Ton	2.6 Kat

TÜRKİYE TARIMI NEREDEN NEREYE GELDİ

		2002	2009	Değişim
Organik tarım	Ekim alanı	90 bin ha	502 bin ha	5.6 kat
	Üretim	310 bin ton	984 bin ton	3.2 kat
Gıda denetçi sayısı		1.500	5270	3.3 kat
Denetim sayısı		39 bin adet	350 bin adet	9 kat
Mera ıslahı		6.8 bin ha	365 bin ha	54 kat
BB Hayvan varlığı		9,8 milyon	10,8 milyon	9,3 %
Süt üretimi		8,4 milyon ton	12,5 milyon ton	49,7 %
Ort. Süt verimi		1.705 lt	2.802 lt	64,8 %
Ort. Et verimi		183 kg	217 kg	17,3 %
Hayvancılık Kredileri (Zir.bank)		47,4 milyon TL	4,5 milyar TL	85 kat

1 Ağustos – 14 Ekim 2010 tarihleri arasında 15.500 üreticiye 1.050 milyar TL faizsiz kredi kullanıldı

Hedefler

İşletme ölçeğinin büyütülmesi

Havza bazlı üretim modeline geçiş

**Desteklerin bilinçli üretim ve teknoloji kullanımını
özendirmesi**

Hayvancılıkta desteklerin yapısal dönüşüme yönelik yapılması

Kırsal kalkınma desteklerinin artarak devam etmesi

Hedefler

Gıda güvenirliliğinin sağlanması,

**Sertifikalı tohum, fide, fidan kullanımının
daha da yaygınlaştırılması,**

İç ve dış pazar isteklerine yönelik üretim yapılması,

Enerji tarımı,

Tarım sigortalarının uygulama alanının genişletilmesi

Sonuç

- Büyük tarım alanı ve temiz toprakları
  - Genç nüfusu, girişimci ve yetişmiş insan gücü
  - Tarımsal potansiyeli
  - Yer altı ve yer üstü su kaynakları
  - Merkezi konumu, ekolojik özellikleri
  - Önemli bitkisel, hayvansal ve sanayi potansiyeli ile
- TÜRKİYE önemli avantajlara sahiptir.

TEŞEKKÜRLER

Dr. Talat ŞENTÜRK
Genel Müdür Yardımcısı

talat.senturk@tarim.gov.tr

DÜNYADA TÜRK TARIMI

TÜRKİYE

DÜNYA TARIMSAL ÜRETİMİNDE;

- **En Büyük**

Fındık, Kayısı, İncir, Kuru üzüm, Kiraz

- **2.Büyük**

Nohut, Biber, Hıyar, Karpuz

- **3-5. Büyük**

Mercimek, Zeytin, Mandarin, Çay Vişne, Domates, Antep Fıstığı, Bal

- **6-10. Büyük**

Pamuk, Buğday, Arpa, Elma, Koyun eti, Badem, Ayçiçeği, Tütün

DÜNYA TARIMSAL İHRACATINDA;

- **En Büyük**

Fındık, Kuru Kayısı ve Üzüm, İncir, Nohut

- **2.Büyük**

Kiraz, Limon

- **3-5. Büyük**

Mercimek, Tütün, Zeytinyağı, Mandarin, Kestane

- **6-10. Büyük**

Biber, Zeytin, Antep Fıstığı, Portakal, Domates, Şeftali, Hıyar, Taze üzüm

Destekleme oranları

Tarımsal Destekleme Araçları	2002 (%)	2010 (%)
Alan Bazlı	83,40	15,42
Mazot, gübre	-	22,41
Fark Ödemeleri	10,00	32,44
Hayvancılık	4,40	22,33
Kırsal Kalkınma	-	2,77
Telf Edici Ödemeler	-	1,35
Ürün Sigortası	-	1,25
ÇATAK	-	0,16
Diğer Destekler	2,20	1,93
Toplam	100	100

Sertifikalı fidan/fide kullanım destekleri

S. Fidana türüne göre 50 - 300 TL/DA destek
S.Fidan üretimi 4,5 milyondan 51 milyona yükseldi

YILLAR	ÇİFTÇİ SAYISI	ALANI (da)	DESTEK (TL)
2005	1.001	26.783	1.203.345
2006	12.588	318.834	77.510.834
2007	17.064	422.867	79.671.689
2008	6.111	160.790	16.969.808
2009	5.542	162.230	28.269.138
TOPLAM	42.306	1.091.504	203.624.814